

PASAKA

Ant aukšto stataus kalno pasirodė stebuklingas žiburys. Žibėjo jis kaip žvaigždė, apsiaustas šviesiu ratu iš aukso raidžių. Pamatę tat, žmonės ėjo prie kalno, stebėjos į žiburį, bet, negalėdami ant to kalno užlipti, negalėjo išskaityti aukso raidžių. Pagaliau atsirado jaunikaitis, kuris susirinkusiai miniai perskaitė: „Žmonių laimė“. Pasklido apie tai garsas po visą šalį: visur tik apie tai kalbėjo. Bet niekas negalėjo gerai suprasti ir kitiems išaiškinti, ką tie žodžiai reiškia. Išstis dienas ir naktis budėjo žmonių minios prie kalno, vienos nueidamos, kitos ateidamos, ir laukė naujo, dar didesnio stebuklo ar išaiškinimo senojo...

O žiburys ne tik negeso, bet vis labiau žibėjo, aukso raidės vis labiau blizgėjo...

Ir šitai vieną naktį atėjo prie tų žmonių žilas senelis ir paklausė jų:

– Ko jūs čia susirinkote ir laukiate?

Atsakė minia:

– Šitai pasirodė ant kalno žiburys su nuostabiu parašu, kurio mes nesuprantame.

– Aš jums išaiškinsiu, – atsakė senelis. – Šitas žiburys – tat jūsų laimė; tas, kuris užlips ant to kalno ir prisilies į tą žiburį, visus žmones padarys laimingus...

Nudžiugo minia ir sujudo kaip jūra. Nors kalnas aukštas ir status buvo, bet pilnos džiaugsmo žmonių akys žiūrėjo į jo viršūnę kaip į saulę ir daugelis jau rengėsi lipti.

– Palaukit, aš dar nepabaigiau!– sušuko senelis.– Ne taip lengva, kaip jūs manote, to kalno viršūnę pasiekti; tuos, kurie lips, baidys iš visų pusių bjauriausios šmėklos, rėkaus ir kauks įvairiausiais balsais, šauks ir trauks juos atgal. Ir tie, kurie išsigąs jų, atsigręžę pažiūrės žemyn ar iš neatsargumo paslydės nors kiek,– tuoju pavirs į akmenį. Net ir tie, kurie užlips ilgainiui ant kalno ir prisilytės stebuklingo žiburio, vienu akies mirksniu pavirs į akmenį ir tik savo mirtimi atneš jie laimę kitiems... Bet kada taip atsitiks, paliestasai žiburys subyrės į nesuskaitomą daugybę žiburėlių, kurie nusileis nuo kalno žemyn, išsisklaidys po jūsų namus ir pirkias, įeis į jūsų protą ir širdis,– ir tada būsite laimingi...

Taip pasakęs, senelis pranyko.

Nuliūdo minia, tuos jo žodžius išgirdusi: atsiduso kaip vienas žmogus ir žemai žemai palenkė savo galvas. Jų akyse buvo jau nebe džiaugsmas, bet nusiminimas; nebe artinos jie dabar prie kalno, bet nuo jo tolintis pradėjo... Niekas savo gyvasties nenorėjo aukoti. Ir ne tik savo gyvasties nenorėjo aukoti: dar ir vieni kitus nuo to atkalbinėjo. Tėvai gailėjo savo vaikų, merginos – savo jaunikaičių, vaikinai – savo mylimųjų, seserys – brolių: vieni saugojo kitus, drebėjo dėl vienas kito.

Bet atsirado drąsuolių. Nedaug tokių buvo, tačiau jų skaičius vis augo. Slapta nuo vienas kito sūnūs ir dukterys bėgo iš tėvų namų, labai retai jų laiminami, dažnai keikiami ir visados apverkami; įsimylėjusieji jaunikaičiai ir merginos skyrėsi, vieni kitiems iškalbinėdami,– ir tik kurie ne kurie iš jų ėjo stipriai rankas sunėrę... Ir ėjo šitie visi drąsuoliai prie kalno savo gyvybės už žmonių laimę aukotų, užmiršdami patys save, savo mylimuosius...

Sunkus, erškėčiais išklotas buvo jų kelias. Gana buvo mažiausio neatsargumo, ir nelaimingieji slydo nuo stataus kalno žemyn ir virto į akmenis. O visokios šmėklos tarsi pragaro dvasios lakstė aplinkui baisiausiais nebūtais žvėrimis, gąsdino iš visų pusių, kaukė vilkais, cypė gyvatėmis, lojo šunimis. Nuo tų

įvairių balsų ir baisybių sukos drąsuoliams galvos, vargo kūnas, ir nusilpę jie krito žemyn, pavirsdami į akmenis.

Bet kritusiųjų vieton ėjo ir ėjo naujos drąsuolių minios ir lipo ant kalno. Visą kalno apačią apsiaupė aukšta akmenų siena: tat buvo žuvusiųjų kūnai.

Šalies gyventojai tolinosi dabar nuo to kalno kaip nuo baisiausios ligos ar maro. O tie, kuriems pražuvo tenai brangūs žmonės – tėvams – vaikai, merginoms – jaunikaičiai, vaikinams – jų mylimosios, – draskydamiesi ant savo galvų plaukus ir liedami ašaras, skendo nelaimėse ir keikė tą žiburį... Kalnas pavirto baisiausia nelaimių ir prakeikimų vieta.

Bet nesuturėjo tat naujų drąsuolių minių nuo aukų ir pasišventimo. Žuvusiųjų draugų dvasia gimdė jų širdyse neapsakomą stebuklingą galią: jie ėjo ant to kalno neužsileisdami paskui vienas kitą.

Iš pavirtusiųjų į akmenis žmonių kūnų aplink senąjį kalną pasidarė kitas kalnas, kurio viršūnė kaskart vis labiau ir labiau artinosi prie žiburio. Paskesniosioms drąsuolių minioms vis lengviau buvo lipti... Bet ne vieni jau metai aukų ir pasišventimo praėjo, o dėlto nei vienas dar iš lipančiųjų nepasiekė kalno viršūnės, nepalytėjo stebuklingojo žiburio. Šalies gyventojai tai svajotojais ir bepročiais juos vadino, tai gailėdami jų verkė; nemaža ir tokių buvo, kurie iš jų tik juokės ir tyčiojosi ir džiaugės, kad jie žūsta.

Bet šitai vieną gražią pavasario dieną nesuskaitoma drąsuolių minia – jaunikaičių ir merginų, vaikų ir suaugusių vyrų, išblyškusių ir nuvargusių, – vėl priėjo prie kalno. Visų jų akyse švietė viltis ir drąsa, meilė ir pasišventimas. Suriko visi galingu balsu ir kaip sukilusių jūrų bangos puolė prie kalno. Iš visų pusių šmėklų baidomi ir persekiojami, lipo ir lipo jie akmenimis aukštyn, visą kelią išklodami naujais savo kritusiųjų draugų kūnais. Juo aukštyn, juo retyn jų skaičius ėjo. Šitai tik saujelė beliko. Bet jau visai visai ji nebetoli viršūnės. Nebegirdėjo jie šmėklų kaukimo, nebematė jų bjaurių veidų, jų blizgančios akys įbestos buvo į žiburį ir nebegalėjo nuo jo atsitraukti: juk tat buvo jų vargingos kelionės galas, tat žmonių laimė jų akyse stovėjo...

Dar du trys draugai krito, ir likusieji pasiekė viršūnę... Sušuko linksmu galingu pergalėjimo balsu, ir visi kaip vienas nutvėrė savo rankomis žiburį. Visi vienu akies mirksniu pavirto į akmenis...

Ir rados stebuklas! Visos šmėklos pražuvo, o paliestasai žiburys subyrėjo į nesuskaitomą daugybę žiburėlių, kurie kaip krintančios iš dangaus žvaigždės nusileido nuo kalno žemyn, nušviesdami visą šalį. Tos šalies žmonės staiga pajuto savo laukuose, namuose ir pirkiose ypatingą malonią šviesą, savo širdyse ir galvose – neapsakomą ramumą. Akies mirksniu sutrupėjo nelaisvės pančiai, išnyko tarp žmonių neapykanta ir visokios skriaudos ir neteisybės; visi pasijuto esą lygūs ir laimingi, visi gerbė artimą ir jo teises. Atsirado tarp žmonių laimė...

Pamatę save ir kitus taip atsimainiusius, atspėjo žmonės ir tos atmainos priežastį. Atsiminė stebuklingą žiburį ir visi kaip vienas skubinos prie iškeiktojo kalno. Bet susirinkusios žmonių minios žiburio jau neberado. Net senojo kalno nebesimatė; visas aplinkui, nuo apačios ligi pačiai viršūnei, buvo apsiauptas akmenimis. Visa dabar žmonės suprato ir su pagarba nulenkė savo galvas žemyn: tat buvo jų išganytojų kūnai, kurie, patys numirdami, jiems atnešė laimę...

Ir nuo tos dienos keikiamasai seniau kalnas buvo pramintas garbės ir laimės vieta; nuo tos dienos jis tapo istoriškuoju žmonių gyvenimo paminklu. Dabar gyventojai ne tik nuo jo nebebėgo kaip nuo ligos ir maro, bet, eidami pro šalį, su pagarba ir meile lenkė žemyn savo galvas, atsimindami žuvusiuosius šalies išvaduotojus. Iškilmingai šventė kasmet žmonės išvadavimo dieną kaip didžiausią visos šalies šventę. Tą dieną rinkosi jie prie kalno, apsitaisę gražiausiais rūbais. Su žaliais ant galvų vainikais ėjo jaunos merginos, puikiausius žolynus nešėsi rankose gerbiamos moterys, aukštai iškeltos vėliavos plevėsavo

tvirtuose jaunikaičių ir vyrų delnuose, o pirma visų puikiais vežimais baltai apsitaisę važiavo nekalti vaikai... Visi buvo linksmi ir laimingi...

Prisiartinę prie kalno ir apsiautę jį aplinkui, dainavo jie laisvės ir laimės dainas, barstė ant kalno žolynus, dėjo vainikus, garbindami žuvusiuosius išvaduotojus. Visą dieną linksmi griežė muzika.

Ir tą šventę kėlė kas metai, kas metai garbino savo laisvės ir laimės dieną. Pražuvusiųjų drąsuolių vardai buvo įrašyti istorijos knygon aukso raidėmis, o jų gyvenimo ir darbų paskesniųjų žmonių eilės mokės kaip poterių ir katekizmo... Ir visi buvo laimingi...